

В статье рассматривается становление и развитие университетов третьего возраста и современные подходы к проблеме обучения людей пожилого возраста в этих университетах в разных странах ввиду рекомендаций Международной ассоциации университетов третьего возраста.

Ключевые слова: модели УЗВ, активное старение, образование и обучение людей пожилого возраста.

The paper concludes with some discussions of various current issues in the field of active ageing and Third Age learning: programs and activities undertaken by U3A in different countries, as well as those promoted by IAUTA.

Key words: models of U3A, active ageing, education and learning of seniors.

Сігова А.- кандидат педагогічних наук, доцент Донбаського інституту техніки та менеджменту Міжнародного науково-технічного університету (м. Краматорськ, Україна)

Рецензент – доктор педагогічних наук професор В.В. Черновецький

УДК 37.032:316.356.2

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ТА СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ У НІМЕЦЬКІЙ ПЕДАГОГІЦІ

О.П. Сурженко

У статті показано вплив змін у суспільстві на функціонування сімей, методи та цілі виховання. Описана система виховання в сучасній німецькій сім'ї.

Ключові слова: виховання, дитина, сім'я, батьки, цінності.

Зміст, методи і цілі виховання завжди визначалися вимогами часу, цілями, завданнями, що характеризують окрему історичну епоху. Різноманітність виховних методик диктується економічним

рівнем розвитку держави, ідеологічною спрямованістю і культурою її громадян.

Сім'я відіграє величезну роль у передачі культурних і моральних цінностей з покоління в покоління. В основу виховання кожне покоління кладе систему цінностей, яку хоче передати наступному поколінню. Батькам хочеться, щоб їх діти були щасливіші, ніж вони самі. Питання в тому, що саме вважати щастям для своїх дітей. Олександр Венгер вважає, що "сім'я втрачає одну зі своїх найважливіших функцій: вона перестає забезпечувати людину, вступаючи у світ, системою координат, яка допомогла б їй знайти у цьому світі свій шлях" [1, с. 12]. Цінності діляться на термінальні, тобто значущі самі по собі, та інструментальні, які є зазвичай засобом досягнення мети. У наш час часто спостерігається перетворення термінальних цінностей на інструментальні, й навпаки. Молодому поколінню не просто сьогодні, тому що вони вимушені рухатися в двох напрямках: з одного боку, жадання "красивого життя", з іншого – цінності цікавої роботи, творчості, служіння людям. Але поєднувати це дуже складно, і молоді люди страждають від незадоволення і депресії. Проблема в тому, що система цінностей перестає бути орієнтиром у житті. "Система загальнолюдських цінностей ослаблена і звузилася до абсолютного мінімуму. Кожен має свої власні цінності - залежно від ситуації і які більше підходять" [9, с.46]. Поки батьки не мають у розпорядженні твердої системи цінностей, вони не зможуть зайняти чітку позицію по відношенню до своїх дітей.

П. Ф. Лесгафт, вивчаючи сімейне життя дитини, говорить, що "мета виховання – сприяти розвитку розумної людини, яка була б в змозі поєднати досвід минулого життя із теперішнім і бути в змозі передбачати наслідки своїх дій і стосунків до іншої особи" [3, с.158].

За результатами досліджень в університеті професора доктора Хурельмана в Білефельді [8, с. 209], третина усіх батьків у Німеччині не справляється з вихованням дітей. Після того, як авторитарне виховання було скасоване, а антиавторитарне виявило свої слабкі сторони, багато батьків сьогодні стали безпорадні. Моніка Мерфі-Вітт у книзі "Послідовні батьки – щасливі діти" [9]

проводить аналіз, що треба дітям, щоб бути щасливими, і показує, як дати батькам опору за допомогою послідовного виховання, поставити виховні цілі, визначити межі і пояснити стратегію для підтримки цих меж, не коливаючись постійно між поступливістю і суворістю. Автор вважає, що окрім любові батьки повинні надати своїм нащадкам особистий простір і час, можливість рухатися, поживок для духу і розуму, розумний розпорядок дня і уміти вислухати свої чада. Після того, як буде надана можливість для задоволення основних потреб, можна визначити, які моральні і етичні цінності мають бути прищеплені дитині, це буде визначенням виховних цінностей, які можуть бути досягнуті шляхом встановлення обов'язкових правил, за кожним з яких йдуть наслідки як приємного, так і неприємного характеру. Дотримання цих правил частенько веде до суперечок між батьками і дітьми. Ключове слово педагогічного прийому – "встановлення меж", цю методику М. Мерфі-Вітт [9] описує у своїй книзі і підтримує батьків у вихованні упевнених в собі, соціально компетентних і щасливих дітей.

У минулі століття під вихованням малося на увазі введення дитини в життя звичаїв, традицій, релігійних і станових норм. Індустріалізація змінила громадські відносини, і з'явилася можливість свідомо планувати подальший розвиток суспільства. Сьогодні виховання – це збирне поняття цілої системи методичних заходів, за допомогою яких люди можуть зрозуміти свою суть, розкрити свої схильності і свідомо планувати своє життя. Вже в творах І. Фіхте, Ж. Руссо, І. Канта виховання розглядалося як мотор громадських змін.

Мета статті полягає в тому, щоб показати соціальні зміни, які мали місце в суспільстві за останні роки і виділити основні напрямки сімейного виховання в сучасних умовах.

За результатами соціального опитування, 52,8 % німецьких батьків переконано, що виховання і оточення є головними чинниками розвитку особистості. 78,5% вважають, що виховання формує характер, і 76% вважають, що перші три роки життя дитини є найважливішими для її розвитку. Це наштовхує батьків на думку бути "зразковими батьками". Але багато хто з них почуває себе в справі виховання невпевнено, оскільки бракує

орієнтирів, вони не знають, що вони можуть вимагати від дітей, які формувати моральні цінності, хто несе відповідальність, що таке хороше виховання. Бажання бути ідеальними батьками часто шкодить, ніж допомагає. Загальних діючих вказівок до використання правильного виховання не існує. Набагато краще довіряти інтуїції, ніж намагатися відповідати недосяжному ідеалу. Батьки, що висувають до себе високі вимоги, ставлять високі вимоги і по відношенню до своїх дітей. Під тиском висунутих вимог, у дітей можуть розвинути психічні порушення. Якщо з дитиною щось не так, батьки почувають себе безпорадними, неправильно реагують і тим самим ще більше заганяють дитину в кут. Деяким батькам бракує знань і навичок, необхідних і важливих для розвитку їх дітей. Одні дуже рано намагаються навчити дітей самостійності, вважаючи, що діти повинні вчитися на власних помилках, а інші занадто опікають дітей, гальмуючи їх розвиток. Батьки, як правило, орієнтуються на власні уявлення про виховання і те, що "добре" для їх дітей. Але деякі стилі виховання таять в собі небезпеку. Занадто строге або занадто вільне виховання може нашкодити благополуччю дитини. Батьки постійно контролюють дитину, критикують без розуміння її бажань або висувають надмірні заборони. Діти втрачають віру в себе, замикаються в собі, стають депресивними або випліскують внутрішню напругу в агресії або насильстві. З іншого боку, вільне виховання веде до недисциплінованої, розпещеної поведінки, що стає причиною конфліктів у спілкуванні з іншими людьми. Діти, яким усе дозволяється, інтерпретують цю вседозволеність як байдужість з боку батьків і почувають себе нелюбимими. Насправді воно так і буває, батьки занадто зайняті своїми проблемами і турботами, що не надають великого значення потребам своїх дітей. Тому діти намагаються притягнути їх увагу поведінкою, що впадає у вічі. Реакцію батьків вони сприймають як знак уваги і виявлений інтерес. Також за межами сім'ї така поведінка має свої переваги, коли їх агресивні нападки викликають здивування серед інших дітей. Звичайно, тільки хороше виховання ще не гарантія для розвитку дитини в психічно здорову, сильну особу, оскільки ще багато інших чинників впливають на психічний розвиток дитини, але основою є

послідовне, повне любові, орієнтоване на потреби дитини виховання для того, щоб діти росли щасливими і задоволеними.

Виховання – це спланована і цілеспрямована діяльність формування молодого покоління. Виховання відбудеться не лише при кожному акті спілкування з дитиною, але і коли вихователь хоче підвести вихованця до якої-небудь мети. У вихованні завжди є суб'єкт і об'єкт виховання, вихователь і виховуваний. Вихователь встановлює вимоги і заборони, стежить за їх виконанням і за тим, щоб дитина в певний час досягла поставлених цілей.

"Виховання – процес цілеспрямованого, систематичного формування особи відповідно до діючих у суспільстві нормативних моделей" [5, с. 44]. "Метою виховання є сприяння розгортанню у вихованця дарувань, що проявляються, або стримування яких-небудь недоліків відповідно до мети" [6, с. 76].

Виховання – це соціальна взаємодія між людьми, при якій дорослий планомірно і цілеспрямовано намагається розвинути і зміцнити бажану поведінку дитини, враховуючи її потреби і схильності. Виховання - складова великого процесу соціалізації та частина, в якій "дорослі намагаються свідомо втрутитися в процес розвитку особистості дитини з метою сформувати з неї самостійну, відповідальну і працездатну людину" [7, с.13]. Іншими словами, виховання – планомірна діяльність з метою формування молодих людей. З огляду на те, що в процесі виховання виділяється три основні види стосунків батьків і дітей: авторитарні, демократичні і потурацькі, то педагогами виділяється три стилі виховання:

1) авторитарний. Характеризується погрозами, наказами, осудом, не конструктивною критикою, примусом до слухняності, зайвою суворістю, високим рівнем контролю над дитиною, навіть фізичними покараннями і побоями. Такі методи з боку батьків викликають зазвичай у дітей внутрішній протест, що виражається в грубості і брехливості. "Цей спосіб виховання неминуче призводить до виховання дітей безвольних, боязких, ледачих, забитих" [4, с.81];

2) ліберальний (або *Laissez - faire*, що в перекладі з французької означає "дай йому робити"). Батьки потурають дітям в усьому, в основному джерелом такого ставлення є надмірна

батьківська любов. Батьки терплять і приймають усе від своїх дітей, часто удаються до покарань. У такій атмосфері вседозволеності діти виростають егоїстами і лицемірами;

3) демократичний (або соціально-інтеграційний). Батьки прислухаються до думки дітей, шанують їх позицію, вчать приймати рішення і нести відповідальність за свої вчинки. Демократичний стиль характеризується гнучкістю, веде до взаємної поваги, "викликає лише незначне невдоволення і сприяє відповідній педагогічній атмосфері зі взаємним визнанням гідності особи" [10, с.74].

Система сімейного виховання в сучасній німецькій сім'ї включає такі компоненти:

1. Більше часу для спілкування дитини з природою, менше часу для перегляду телевізора і гри на комп'ютері. Самостійна діяльність дітей ускладнюється тим, що у них мало можливості грати без нагляду дорослих і пізнавати самостійно природу. Діти, що живуть у місті, не можуть грати на ігрових майданчиках або в зеленій зоні через великий рух транспорту. Навіть для сільських дітей гра на вулиці обмежена ризиком нещасного випадку або сексуального посягання. Очевидно, що "одомашнення" дітей веде до втрати батьківщини, вони не можуть досліджувати світ, що оточує їх, якщо життя дітей проходить виключно в дитячих закладах. Вони сидять удома годинами перед телевізором, комп'ютером або нудьгують, перебираючи іграшки. Не дивно, що у дітей все частіше проявляються порушення в поведінці й психіці. Батьки несуть відповідальність за те, що їх діти не задоволені життям.

2. Фізичний розвиток і посильна праця в сім'ї. "Культура здорового тіла є основою, на якій формуються такі риси особи, як самовладання, мужність, сміливість, витривалість" [2, с. 81]. Раніше діти пізнавали навколишній світ через власну діяльність. Вони грали і працювали з тими ж матеріалами, що і дорослі, наслідували дії батьків, самі робили речі або предмети і виконували посильні завдання по господарству, наприклад, піклувалися про дитинчат домашніх тварин. Гра і домашня робота спліталися. Сьогодні за наявності величезного вибору готової

продукції на ринку у дітей немає можливості набувати навичок ручної праці, розвивати творчі здібності і експериментувати.

3. Розвиток творчих здібностей. Для творчої людини задоволення від діла становить значну частину щастя. Дитячий розвиток зараз полягає, передусім, у споживанні. Вони оточені величезною кількістю іграшок, які частенько запрограмовані. Гра з ними обмежується тільки обслуговуванням. У дитячих садах, клубах дозвілля і в спортивних секціях пропонують дітям вже розроблену програму занять, в школі знання сприймають більш-менш пасивно. Вільний дитячий час йде на купівлю і споживання товарів. Тому дитинство і юність стали зараз дорожче: відвідування басейну і музичної школи, іграшки і комп'ютер, модний одяг і молодіжна література, відвідування дискотек і молодіжний туризм коштують дорого. Це часто призводить в сім'ї до конфліктів через гроші, які є для дітей доказом любові, компенсацією за недолік уваги. Через тривале навчання або неможливість відразу влаштуватися на роботу після закінчення ВНЗ фінансова підтримка дітей батьками може затягнутися до їх 30-річного віку.

4. Прищеплення відповідальності. Самостійність і відповідальне виконання певних завдань не відіграють більше значущої ролі. Діти не можуть похвалитися власними творами праці і не знають, що вони уміють. Відповідно вони не почувують себе упевнено і мають іноді негативне уявлення про самих себе. Вони не готові брати на себе відповідальність. Залучення дитини до трудової діяльності сім'ї розвиває її волю, відповідальність, почуття обов'язку і сприяє соціалізації особи дитини.

5. Стабільність сімейних стосунків. Ознакою сьогоденного дитинства є нестабільність сімейних стосунків, в яких ростуть діти. Вони стають свідками батьківських конфліктів, які раніше розігрувалися тільки за закритими дверима. Дуже рано дізнаються вони про розлучення і розвал сім'ї або бачать це в сім'ях своїх друзів і шкільних товаришів. Будучи свідками сварок і суперечок батьків, вони відчують страх за майбутнє сім'ї, і в дітях зароджується недовіра і невпевненість. На своєму власному досвіді діти пізнають біль розлучення з близькою людиною. Вони залишаються з одним з батьків, живуть в розлучених сім'ях, з

новими "татами" і "мамами", страждають від болю, горя, страху, гніву, замішання, депресії і особистої незатребуваності. Частенько потрібні роки, перш ніж вони остаточно примиряться з розлученням і його наслідками.

Маючи тверді переконання, можна послідовно дотримуватися одного певного напрямку у вихованні і дати дітям у майбутньому твердий ґрунт під ногами. Моральні цінності є міцною основою для послідовності. Щоб братися за виховання дітей, необхідно переглянути власні життєві основи. Цінності – етична і моральна опора суспільства. Усі правила, традиції, звичаї та ідеали суспільства – це вираження цінностей, на яких воно побудоване. Культурні, духовні та економічні зміни в німецькому суспільстві привносять нові зразки і призводять до зміни цінностей. Також віросповідання, переконання, приналежність до певної соціальної групи пов'язані абсолютно з особливими уявленнями про цінності. Вони дають орієнтацію в спільному житті з іншими людьми, вони є мірилом людської совісті. Орієнтуючись на них, людина вирішує, що добре, а що погано, соціально або асоціально, правильно або неправильно, дозволено або заборонено. Цінності керують діями людей і визначають, який шлях вибрати в житті. Батьки повинні прийти до єдиної думки, які моральні цінності вони хотіли б виховати у своїх дітях. Не лише цінності, але і цілі виховання мають бути осмислені і визначені. Американські психологи встановили, що бажання батьків у процесі виховання можна розділити на п'ять груп:

- 1) вони хочуть, щоб здібності, незалежність і почуття значущості оптимально розвинулися в їх дитині;
- 2) вони намагаються навчити дітей самоконтролю і самовладання, щоб захистити себе від негативних почуттів і агресії;
- 3) вони хочуть, щоб дитина була здатна до емоційної теплоти і близьких стосунків з іншими людьми;
- 4) хочуть закласти в дитині такі етичні цінності, як толерантність, чесність, відповідальність і старанність;
- 5) чекають хорошої поведінки, поваги до інших людей, прагнення до створення сім'ї.

За даними громадського опитування, для 63,9% батьків первинними цілями виховання є самостійність і свобода. Конкуруючі уявлення про цілі виховання матерів і батьків шкодять дітям, плутають їх і перешкоджають послідовності у вихованні. Батькам слід знати, що різні, навіть протилежні виховні цілі, вселяють невпевненість у дітей. Знайти загальні точки опори, єдину лінію виховання – це в інтересах дитини. Якщо батьки плутають цілі виховання зі своїми власними недосягнутими з яких-небудь причин цілями або намагаються змусити дітей виконувати певне життєве завдання (поп-зірка або професійний футболіст), то завдають їм шкоди. Батькам треба звернути увагу на дарування, бажання і схильності дітей і підтримати їх в цьому. При встановленні цілей виховання йдеться не про життєві цілі дітей. Маючи чіткі цілі, досягти їх можна тільки, якщо дотримуватися в повсякденному сімейному житті послідовності. Хороший засіб для цього – показувати дітям гідний приклад. Якщо батьки самі ведуть здоровий спосіб життя, займаються спортом, проводять час на свіжому повітрі, по телевізору дивляться тільки певні програми, то дитині неважко буде теж цьому навчитися. Шлях до поставленої мети досягається щоденною працею, малими послідовними кроками.

Доктор медичних наук Міхаель Вінтерхоф [11], психотерапевт, подає у своїй книзі "Чому наші діти стають тиранами" знання про психічний розвиток дітей і пов'язану з ним необхідну виховну роботу. Він загострює увагу на ранній фазі розвитку дітей, оскільки в цей відрізок часу закладаються причини для подальшого тиранічного юнацтва. Тільки дослідження причин може сприяти поліпшенню ситуації і нетипове "лікування" симптомів. Якщо дитина проявляє постійну неповагу, що виражається в зухвалості й у відмовах, то має сенс докопатися до причини такої поведінки, а не розробляти негайний комплекс заходів, який на деякий час допоможе поставити ситуацію під контроль, але не дасть тривалого ефекту. Діти, що ростуть в атмосфері дисгармонії, звикли маніпулювати оточуючими. Їх поведінка не має раціонального зерна, вона неусвідомлена, їх напористість має в основі вивчену реакцію на поведінку оточення. Треба припинити розглядати цих дітей як хворих. Лікування не

дає результатів, оскільки йдеться не про хворобу, а про порушення в розвитку. Міхаель Вінтерхоф пише про те, що для вікового психічного розвитку дітям потрібне керівництво дорослих. Вони повинні дотримуватися меж і жити згідно з правилами, виробити відповідні здібності, щоб вистояти в дорослому житті, тому батьки і вихователі їм потрібні як зразки поведінки. Останнім часом у вихованні дітей явно простежується тенденція до самовизначення. Удома до дітей ставляться як до маленьких дорослих або як до рівних. "Найстрашніше, що діти більше не можуть бути дітьми і це призводить до психологічних проблем", вважає автор [11, с. 14]. Як причини психічного порушення розвитку дитини автор бачить три порушення в стосунках:

1) партнерство – дітей примусово звільнили від підпорядкованої ролі. Дорослий розглядає дитину на одному рівні і уявляє, що її можна виховувати поясненнями і роз'ясненнями. За цим стоїть концепт дружби і сильне бажання гармонії. Батьки хочуть за всяку ціну жити з дітьми в гармонії, роблять ставку на розуміння і скасування сімейної ієрархії. Діти втрачають всяку упевненість в нескінченних дискусіях з батьками і переобтяжені такими зразками поведінки через свій вік. Як наслідок, такі психологічні функції, як стійкість до фрустрації, здатність роботи в команді недостатньо розвиваються;

2) проекція – батьки ставлять себе нижче за дитину. Дорослий потрапляє в залежність від дитини. Він почуває себе переобтяженим від технічного прогресу, соціальних змін, інформаційного потоку і шукає підкріплення у визнанні і любові. Дитина є ідеальним об'єктом компенсації в цій ситуації. Дорослі покладають на дитину відповідальність за щастя батьків, дитина повинна дати їм те, що втрачено. Дорослий хоче, щоб дитина його любила. Тут криється небезпека, що дитина почне сприймати таке завдання обмежено і згодом відмовить дорослим в любові;

3) симбіоз – коли батьки розчиняються в психіці дитини. Не вистачені одному з батьків складові щастя і задоволеності неусвідомлено забираються з психіки дитини і інтегруються у власну психіку. На цій підставі щастя дитини стає щастям дорослого. Він відчуває за дитину, грає і думає за нього. Наслідок: на поведінку дитини, що впадає у вічі оточуючим, завжди є готове

пояснення: або причина в негативному впливі оточення (однокласниках, учителях), або дитина нічого не може з цим зробити і їй треба, на думку батьків, приділяти більше уваги в школі. Це часта причина докорів у бік вихователів і учителів.

В індустріальному суспільстві традиційні завдання сім'ї – догляд і виховання дітей, соціальне страхування і забезпечення дуже старих – все більше беруть на себе інші органи. Але соціально-державні заходи призвели до того, що сім'я з дітьми як домінуюча життєва форма поступово втратила свою значущість у суспільстві. Плюралізм цінностей і недостатня громадська згода з приводу цілей виховання дітей вселяють невпевненість у батьків. Відсутність орієнтирів у батьків і їх психологічна нестабільність негативно впливають на виховання дітей. Наслідком є те, що індивідуальна увага у формі забезпечення чуттєвих стосунків у сучасних сім'ях може бути гарантована в недостатній мірі. Різноманітні моделі сім'ї, які з урахуванням індивідуальних свобод батьків схвалюються суспільством, створюються завдяки дітям. Хоча більшість дітей живуть ще в повних сім'ях, постійно збільшується число дітей самотніх батьків. Це означає для багатьох дітей розлучених батьків, як правило, травмуючу подію, яка затьмарює їх подальший духовний розвиток. Стосунки з одним з батьків, часто з батьком, перервані і на довгий час зіпсовані. Контакти обмежуються, як правило, декількома короткими візитами в рік по вихідних днях. 40% дітей розлучених батьків і більше половини позашлюбних дітей взагалі не мають контакту зі своїми батьками. Другий з батьків повинен нести відповідальність за загальну організацію сім'ї і не може присвячувати стільки часу дітям, як батьки в повній сім'ї. Сюди ще додається, що фінансові можливості самотніх батьків істотно обмежені, ніж у повних сім'ях.

Батьки ні в якому разі не винні в тому, якщо виховання пішло не так. Навіть якщо вони старанно намагаються усе робити правильно, то зазнають іноді невдачі. Батьки ніколи не відповідають одні за те, якими вирости їх діти. Вони – один з основних стовпів, і цю роль треба навчитися виконувати. Батьки можуть доповнити генну спадковість і вплив однолітків власним впливом: дати дітям почуття захищеності, спільності, щирості,

терпіння і любові. Таким чином, батькам вдасться з сирого нарису змоделювати міцну форму, й індивідуальні особливості дитини розвинуться в майбутньому під впливом навколишнього світу. Батькам слід зайняти певну виховну позицію і внести ясність у стосунки з дітьми. Щоб старання батьків увінчалися успіхом, їм треба займати тверде соціальне становище в суспільстві і ясну моральну позицію в сім'ї. Тільки дотримуючись чіткої моральної позиції, батьки можуть здолати усі труднощі і не збитися з курсу в процесі виховання дітей. Це дає необхідну дітям силу. Ясність – чарівне слово у вихованні. Маючи тверду позицію, батьки залишаються послідовними, а послідовні батьки не лише успішні у вихованні, але і мають щасливих, задоволених і сильних дітей.

Література

1. Венгер А. Ценности, которые выбирает семья /А.Венгер //Семья и школа. - 2006. -№7.- С.12-17.
2. Гранкин А.Ю. О семейном воспитании / А.Ю. Гранкин, Е. А. Аркин //Педагогика. -2004. -№6.- С. 81-85.
3. Лесгафт П. Ф. Семейное воспитание ребенка и его значение/ П. Ф. Лесгафт. - М.: «Педагогика», 1991. -196 с.
4. Подласый И.П. Педагогика : учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. заведений / И.П. Подласый. - М.: ВЛАДОС, 1996.–432с.
5. Социологический энциклопедический словарь / [на русском, английском, немецком, французском и чешском языках; ред.-координатор Г.В. Осипов]. – М.: НОРМА, 1998.–488с.
6. Філософський енциклопедичний словник ; сост. А.А. Тахо-Годи . - К. : Абрис, 2002.- 742 с.
7. Hurrelmann K. Mut zur demokratischen Erziehung /K. Hurrelmann. -Pädagogik. - S.93.
8. Hurrelmann K. Eine Einführung in die sozialwissenschaftliche Jugendforschung / K. Hurrelmann// Juventa Auflage. - 10. Auflage. - Weinheim, 2009. -S. 256.
9. Murphy-Witt M. Konsequente Eltern – glückliche Kinder / M. Murphy-Witt. - Südwest-Verlag, 2003. - S. 160.
10. Redaktion Schule und Lernen// Schülerduden Psychologie. - Mannheim, 2002. - S.284.
11. Winterhoff M. Tyrannen müssen nicht sein / M. Winterhoff. - Gütersloher Verlag, 12. Januar 2009. - S. 192.

В статье показано влияние изменений в обществе на функционирование семей, методы и цели воспитания. Описана система воспитания в современной немецкой семье.

Ключевые слова: *виховання, ребенок, семья, родители, ценности.*

In the article was shown the influence of social changings on the family's function, methods and goals of bringing up. There are described the system of bringing up in the modern german family.

Keywords: *виховання, child, family, parents, values.*

Сурженко Ольга Петрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і практики перекладу германо-романських мов, Східноукраїнський Національний університет імені Володимира Даля (м. Луганськ, Україна)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Є.А. Зеленов

УДК 37.037 -053.067/613.8

МОТИВАЦІЙНІ СТИМУЛИСТАВЛЕННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ДО ШКІЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

В.О. Сутула

У статті аналізуються результати соціологічного дослідження, яке проводилося серед учнів загальноосвітніх закладів м. Харкова. Результати проведеного дослідження показали, що переважна більшість учнів позитивно ставляться до уроків фізичної культури.

Ключові слова: *мотиваційні стимули, фізична культура, потрібнісфера.*

За оцінками сучасних вчених [6, 9, 11, 13], стан фізичного здоров'я учнів загальноосвітніх закладів, через недостатній обсяг рухової активності та перевантаженість навчальної програми, має стабільну тенденцію до погіршення. Це приводить до необхідності вдосконалення уже існуючих та впровадження у процес фізичного виховання школярів нових мотиваційно-ефективних методів та підходів до вирішення оздоровчих, освітніх і виховних завдань [1, 2,